

Boekvoorstelling door Marc Jacobs – Directeur FARO.

Dames en heren, goede middag.

Communicatie kan op vele manieren gebeuren: met een boek, maar je kan ook figuren of poppen gebruiken. In een vorig leven was ik onderzoeker en een van mijn onderzoeksthema's in volkskunde was volksgericht. Daar waar mensen het heft in eigen hand nemen in dorpen als er iets fout liep en op een symbolische manier communiceren. Een van die manieren om te communiceren was het plaatsen van een pop boven op het dak van een huis. Als daar bijvoorbeeld een jongedame woonde die in de steek gelaten was door haar vrijer, werd er 's nachts een pop op dat dak geplaatst en wist heel het dorp wat er aan de hand was. Als er overspel gepleegd werd, werd er ook een pop op dat dak gezet en kon men dat ook decoderen. Een pop op het dak is dus niet zo positief. Ik denk dat dit een van de redenen is waarom men niet gekozen heeft voor de titel 'De pop op het dak'.

In die tijd kon men op allerlei manieren communiceren. Jonge mannen konden bijvoorbeeld aan een huwbaar meisje duidelijk maken wat ze van haar vonden door takken en bloemen op dat dak of bij het huis te plaatsen. Dat is een traditie die verloren is gegaan, maar er bestaat nog wel zo'n vorm van communicatie die je ook vandaag in Vlaanderen en in onze buurlanden ziet, namelijk het plaatsen van een boom of een meiboom op het dak. Dat gebeurt als een bouwwerk, bijvoorbeeld een huis, het hoogste punt heeft bereikt, maar in een fase waar het dak nog niet helemaal dichtgemaakt is. Je vindt dat hier mooi geïllustreerd. Op dat ogenblik plaatst men zo'n meiboom op het dak. Op die manier communiceert men ook. Het is deels een vruchtbaarheidssymbool om duidelijk te maken dat men een vruchtbare periode ingaat. Het is ook een manier om veel succes te wensen aan de bewoners van het huis. Het Firmament heeft de titel 'De boom op het dak' denk ik heel goed gekozen. Ik laat het boek al even zien als teaser maar u krijgt het nog niet in handen. U moet wachten tot straks. Dit boek is het werk van drie jaar hard werk binnen Het Firmament. Het is, al zeg ik het zelf, ook een heel mooi resultaat van een samenwerking tussen mensen van het steunpunt FARO en een expertisecentrum dat het Firmament is. In dit boek wordt een heel grondige omgevingsanalyse gepresenteerd, maar worden ook allerlei prikkelende ideeën geformuleerd van hoe het verder kan. De auteur Simon Smessaert die samengewerkt heeft met Roel Daenen, die in het begin meegewerkt heeft en ook meegeholpen heeft om deze bevalling tot stand te brengen, heeft heel mooi werk geleverd. Ik denk dat het internationaal ook een heel interessant werk is.

Ik heb altijd wat schrik om in colloquia van Het Firmament een buitenlands voorbeeld te citeren. Vorig jaar heb ik hier een lezing gegeven waarin ik het Vietnam Museum of Ethnology vermeld had als een voorbeeldpraktijk en prompt gaat coördinator Veerle naar Hanoi kijken hoe het daar is. Ik ga dus proberen om geen buitenlandse voorbeelden te vermelden. Ik wijs wel even op een heel belangrijke tekst, 'De UNESCO-conventie voor het koesteren van immaterieel cultureel erfgoed' uit 2003 omdat heel dit onderzoek daar perfect in past. De conventie bestaat uit een aantal richtlijnen voor wat elke lidstaat zou kunnen doen. Een van de suggesties is dat expertisecentra op een heel grondige manier een omgevingsanalyse zouden kunnen maken. Het Firmament heeft dit op een voorbeeldige manier gedaan.

Tegelijkertijd wordt daar ook gesuggereerd dat er ook internationaal kan samengewerkt worden en ik denk dat dit ook een van de vervolgtrajecten is. Ik heb gisteren het geluk gehad om de speech van de minister bij de heropening van het M(U)HKA te horen en daar legden ze ook wel de nadruk op de internationale ambities. Veel van de suggesties die in dit boek staan, gaan helemaal in de richting van die nieuwe beleidslijn.

Zoals het hoort voor een expertisecentrum en ook voor een steunpunt, werd er geluisterd naar de stemmen uit het veld. Stemmen die elkaar soms ook tegenspreken, maar die toch allemaal te combineren vallen. Als u straks het boek in handen hebt, want u zal dat wellicht van op zo'n afstand niet zien, kan u hier op de voorkant en op de achterkant allerlei boodschappen lezen. Naargelang u ze in het licht houdt, klinken ze door. Dit is een grafische suggestie van waar dit onderzoek over gaat. De onderzoekers van Het Firmament hebben heel goed geluisterd naar allerlei mensen uit de erfgoedsector, uit de sector van het figurentheater en anderen. Ze hebben geprobeerd om al die stemmen te combineren en daar een coherent verhaal van te maken. Het eindresultaat is dit boek. Het boek staat als een huis. Dat is het werk van vele mensen in Het Firmament. Ik verwijs graag naar de inbreng van Veerle, Simon, Wannes, Paul, Willem, etcetera.

Het moment is nog niet aangebroken om u dat boek te geven, u moet nog wachten. Maar het is wel het moment om de kans te geven aan de auteur, Simon, om de vertegenwoordiger van de minister en de minister zelf al een exemplaar te geven. Uiteindelijk zal Jan mee de beleidslijnen bepalen en ik denk dat er heel veel nuttige informatie in staat die zeker het bestuderen waard is. Ik zou graag deze twee boeken aan Simon geven zodat hij ze aan Jan kan overhandigen. Ik dank u voor uw aandacht.